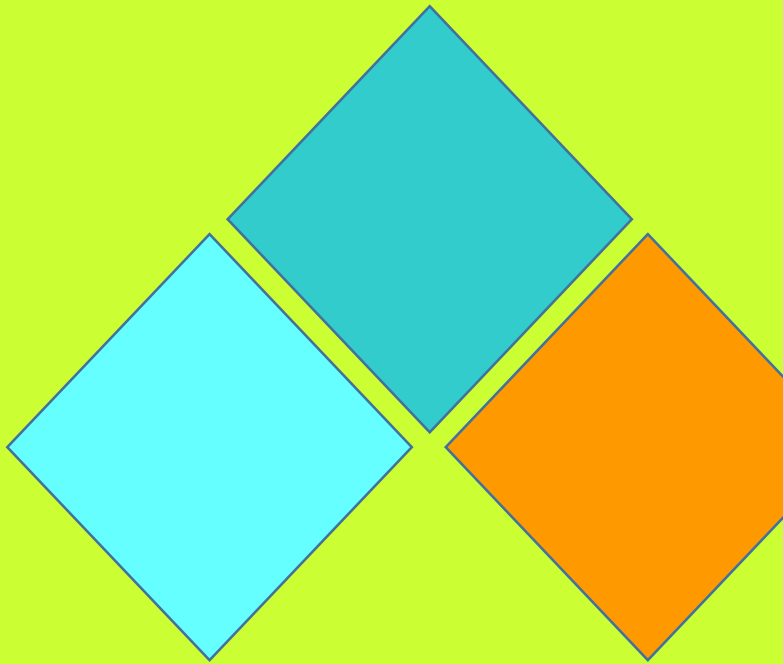

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

Developing Creativity in Students

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

Developing Creativity in Students

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

Developing Creativity in Students

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

พิมพ์เผยแพร่ มีนาคม 2564

แหล่งเผยแพร่ ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร

และ www.curriculumandlearning.com

พิมพ์ที่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร

ลิขสิทธิ์ หนังสือเล่มนี้ไม่มีลิขสิทธิ์ จัดพิมพ์เพื่อการใช้ประโยชน์

ทางหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษา

และส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และการแบ่งปัน

คำนำ

หนังสือ “การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน: Developing Creativity in Students” เล่มนี้ เขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่ผู้สอนสามารถบูรณาการไปกับการจัดการเรียนรู้ตามปกติประจำวันให้ตอบสนองความสนใจของผู้เรียน

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้มากพอสมควร

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

สารบัญ

1. บทนำ	1
2. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์	1
3. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	4
4. บทบาทผู้สอนในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	6
5. บทสรุป	8
บรรณานุกรม	9

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

Developing Creativity in Students

1. บทนำ

ความคิดสร้างสรรค์: ความท้าทายที่ดูเหมือนจะเป็นเรื่องยากสำหรับผู้เรียนที่จะคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ขึ้นมา เพราะผู้เรียนต้องใช้ทักษะการรู้คิดทั้งหมดของตนเองออกมาใช้งาน อย่างไรก็ตามความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาเช่นกัน การจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับโลกนวัตกรรมในอนาคต จำเป็นต้องพัฒนาให้มีความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นรากฐานของทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

1. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจของตนเองและเป็นกิจกรรมที่ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมการออกแบบหุ่นยนต์ กิจกรรมภาพวาดศิลปะ เป็นต้น ซึ่งผู้สอนควรวิเคราะห์ความสนใจที่หลากหลายของผู้เรียนแล้วนำมาออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. เสริมแรงและให้กำลังใจผู้เรียนที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์

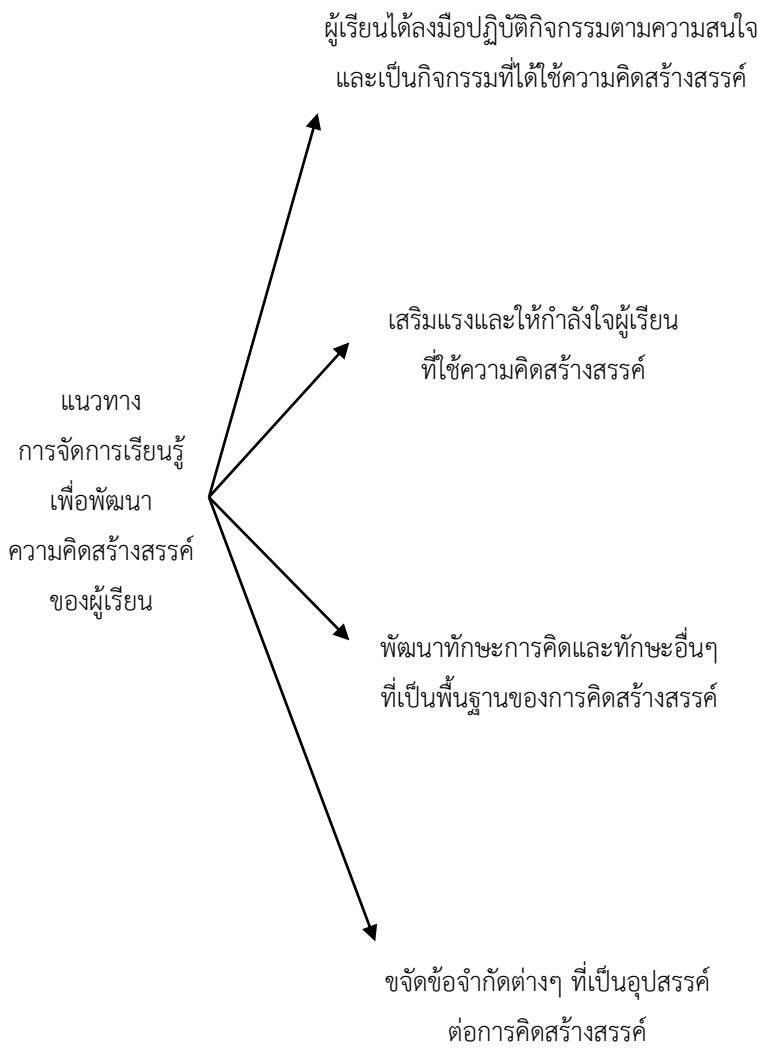
ในปฏิบัติการกิจกรรมการเรียนรู้ และกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ผ่านการจัดการเรียนรู้เป็นปกติประจำวัน ซึ่งเป็นแนวทางที่ได้ผลมากกว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แบบแยกส่วน ออกจากการจัดการเรียนรู้ตามปกติ

3. พัฒนาทักษะการคิดและทักษะอื่นๆ ที่เป็นพื้นฐานของ

การคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์เป็นการคิดขั้นสูง ที่จะต้องใช้ทักษะการคิดด้านอื่นๆ มาประกอบไปด้วย เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดประเมินค่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองอีกด้วย การที่ผู้สอนได้พัฒนาทักษะอื่นๆ เหล่านี้ จะช่วยให้การคิดสร้างสรรค์มีพัฒนาการที่เร็วขึ้นมากกว่าการมุ่งพัฒนาการคิดสร้างสรรค์แต่เพียงอย่างเดียว

4. ขจัดข้อจำกัดต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการคิดสร้างสรรค์

ของผู้เรียน เช่น การสร้างเงื่อนไขว่าจะต้องคิดแบบนั้นแบบนี้ เป็นต้น ด้วยการเปิดพื้นที่ให้กับผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ ผู้สอนอำนวยความสะดวกและโค้ชให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์

ภาพประกอบ 1 แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

3. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

การพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์สามารถบูรณาการไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ดังนี้

1. การให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Hands-on activity) ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นเป็นการเรียนรู้แบบ Active learning ที่ผู้เรียนจะได้ใช้กระบวนการคิดอย่างหลากหลายรวมทั้งการคิดสร้างสรรค์

2. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้ (Flexible and adaptable) เพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายและตอบสนองความสนใจของผู้เรียนทุกคนได้อย่างทั่วถึง ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายจะเป็นพื้นที่การเรียนรู้ (Learning space) ของผู้เรียนที่มีความเก่งหรือพหุปัญญาที่แตกต่างกัน

3. การกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนแต่ละคนได้เรียนรู้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ของเพื่อนร่วมชั้นเรียนแล้วนำมาเติมเต็มความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง

4. การใช้สีเพื่อกระตุ้นการคิดสร้างสรรค์ โดยทั่วไปจะใช้มากกับ ผู้เรียนระดับปฐมวัยและประถมศึกษา อย่างไรก็ตามยังสามารถใช้กับ ผู้เรียนในระดับที่สูงขึ้นได้ด้วย เช่น การใช้สีเพื่อจำแนกหรือจัดกลุ่ม ความรู้ เป็นต้น

5. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง นับว่าเป็นการพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ได้อีกวิธีหนึ่ง การออกคำสั่ง มากเกินไปของผู้สอนจะไปสกัดกั้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

6. การให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายทางการเรียนรู้ประจำวัน ของตนเอง จะช่วยให้การเรียนรู้เหล่านั้นเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อบรรลุเป้าหมายของตนเอง

7. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทีม ให้ผู้เรียนได้ ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน จะเป็นการส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้และสร้างสรรค์นวัตกรรมร่วมกัน

8. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กับบุคคลที่หลากหลาย เพื่อให้เห็น ความคิดที่หลากหลายออกไปจากความคิดเดิมๆ ช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี

9. การใช้คำถามกระตุ้นการคิดสร้างสรรค์ ลักษณะคำถามที่ช่วยกระตุ้นการคิดสร้างสรรค์จะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended) ที่ผู้เรียนสามารถตอบได้อย่างหลากหลาย การใช้คำถามที่ดีนอกจากจะช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์แล้วยังส่งเสริมการคิดขั้นสูงอื่นๆ ได้ด้วย

4. บทบาทผู้สอนในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

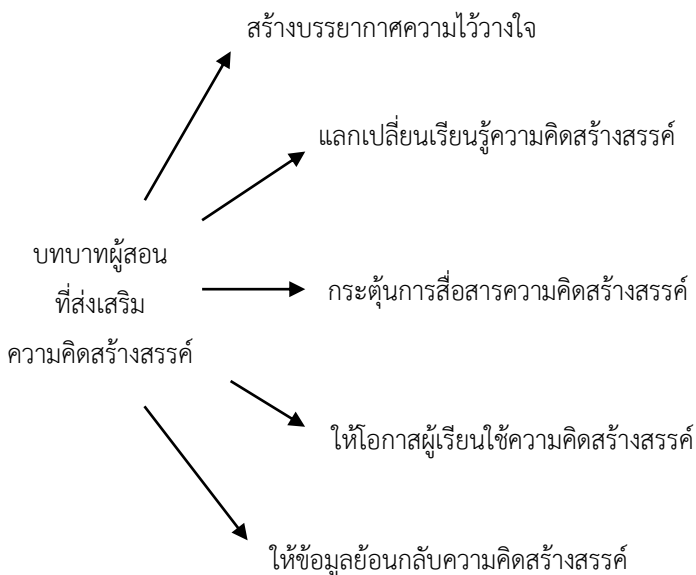
1. สร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ (Trust environment) ที่ผู้เรียนมีความไว้นับถือเชื่อใจผู้สอนว่าเป็นกัลยาณมิตรของผู้เรียนมากกว่าผู้ออกคำสั่งและจับผิด

2. ทำความเข้าใจและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ฟังอย่างตั้งใจเพื่อให้เข้าใจว่าผู้เรียนมีจินตนาการว่าอย่างไร แล้วส่งเสริมให้ผู้เรียนทำความคิดนั้นให้เป็นจริงตามศักยภาพของผู้เรียน

3. กระตุ้นผู้เรียนให้สื่อสารความคิดสร้างสรรค์ของตนเองออกมา รวมถึงการใช้คำถามกระตุ้นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์นวัตกรรม การใช้คำถามที่ดีจะช่วยกระตุ้นการคิดสร้างสรรค์ได้มากยิ่งขึ้น

4. ให้โอกาสผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ โดยไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของความคิดสร้างสรรค์นั้น เป็นอันดับแรก แล้วพัฒนาผู้เรียนให้สามารถทำความคิดสร้างสรรค์นั้น ให้เป็นจริงต่อไป

5. ให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลย้อนกลับต่อกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ภาพประกอบ 2 บทบาทผู้สอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

5. บทสรุป

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนเป็นภารกิจสำคัญของผู้สอนในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมผู้เรียนให้มีสมรรถนะตอบสนองลักษณะงานในอนาคต ซึ่งการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนสามารถพัฒนาได้โดยบูรณาการไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ประจำวัน que ผู้สอนได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ตอบสนองความสนใจของผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ

บรรณานุกรม

- Davis, Lauren Cassani. (2018). *Creative Teaching and Teaching Creativity: How To Foster Creativity In The Classroom*. Retrieved from <http://psychlearningcurve.org/creative-teaching-and-teaching-creativity-how-to-foster-creativity-in-the-classroom/>
- Johnson, Ben. (2019). *4 Ways to Develop Creativity in Students*. Retrieved from <https://www.edutopia.org/article/4-ways-develop-creativity-students>
- Pang, Weiguo. (2015). *Promoting Creativity in the Classroom: A Generative View*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/277915869_Promoting_Creativity_in_the_Classroom_A_Generative_View
- Swan, Marie. (2021). *9 Classroom Ideas for Creative Thinking and Learning*. Retrieved from <https://www.classcraft.com/blog/classroom-ideas-for-creative-thinking-and-learning/>

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน
เป็นภารกิจสำคัญของผู้สอนในปัจจุบัน
เป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมผู้เรียน
ให้มีสมรรถนะตอบสนองลักษณะงานในอนาคต

